

Vergaderjaar 2023–2024

31 934

Douane

Nr. 77

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 20 december 2023

Hierbij ontvangt u de tweede Stand van zakenbrief 2023 van de Douane. Met deze Stand van zakenbrief wordt uw Kamer geïnformeerd over actuele onderwerpen die spelen binnen de Douane. Daarnaast wordt uw Kamer geïnformeerd over de belangrijkste ontwikkelingen in de uitvoering van het Jaarplan 2023 van de Douane.

Actuele ontwikkelingen

A. Aanpak ondermijning

Het leveren van een bijdrage aan de aanpak van ondermijnende criminaliteit is onlosmakelijk verbonden met het werk van de Douane. Primair door het uitvoeren van reguliere controle- en toezichtstaken. Als poortwachter aan de EU-buitengrens heeft de Douane een unieke positie ten opzichte van andere opsporings-/handhavingsdiensten door haar bijzondere informatiepositie, kennis van logistieke processen, ervaring met handelsstromen en contacten met het bedrijfsleven. De Douane kijkt vanuit haar maatschappelijke verantwoordelijkheid voorbij het eigen organisatiebelang en versterkt de brede maatschappelijke coalitie. De Douane draagt daardoor bij aan een duurzame versterking van de gehele keten van preventie, toezicht, controle en opsporing om zo een bijdrage te leveren aan een weerbare, veilige en integere samenleving. De Douane geeft de aanpak van ondermijnende criminaliteit, vanuit haar kerntaken, vorm langs drie pijlers:

- Internationale samenwerking;
- Interventies;
- Integriteit en weerbaarheid.

Het doel is om barrières op te werpen tegen ondermijnende (drugs)criminaliteit van productiegebieden van drugs in het buitenland tot afzetmarkten in de Europese Unie.

De Douane wil met behulp van haar internationale contacten en door informatie-uitwisseling bijdragen aan het tegenhouden van drugs aan de voorkant van de betreffende logistieke keten. Zo ligt, bij de aanpak van de ondermijnende drugscriminaliteit, de focus op zowel het tegengaan van smokkel van cocaïne en grondstoffen van synthetische drugs naar de EU als de uitvoer van synthetische drugs vanuit Nederland naar buiten de EU. De beoogde effecten van onze internationale inzet in het kader van de aanpak van ondermijnende criminaliteit zijn:

- meer onderscheppingen van drugs in bron- en overslaglanden met bestemming EU;
- een verhoging van de pakkans van verdovende middelen aan de buitengrens van de EU;
- een verbeterde samenwerking en informatiedeling met partnerdiensten ter plaatse.

Hieronder wordt een stand van zaken weergegeven.

- Uitbreiding van het attaché- en liaisonnetwerk: in aanvulling op de reeds geplaatste douane-attaché in Brazilië zijn deze zomer douaneliaisons geplaatst in Panama en Curaçao. Het werkgebied van de douaneliaison voor Panama omvat ook Costa Rica. De voorgenomen plaatsing van een douane-attaché in Suriname is deze zomer gerealiseerd.
- De Douane werkt nauw samen met ketenpartners om tot een overheidsbrede aanpak van ondermijnende criminaliteit te komen. De Douane loopt hierbij aan tegen juridische barrières op het gebied van gegevensdeling. Het ontbreekt de Douane hierdoor aan een juridische basis waarop de Douane waardevolle (fiscale) informatie met ketenpartners kan delen, bijvoorbeeld voor het opstellen van zogenaamde fraudebeelden.
- Het wetsvoorstel voor de Wet Gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden ligt al enige tijd in de Eerste Kamer.
- Daarnaast wordt gewerkt aan het Wetsvoorstel Gegevensdeling Douane met Politie, Koninklijke Marechaussee, FIU en FIOD, met het doel om informatiedeling tussen Douane en ketenpartners te verruimen. Het wetsvoorstel ligt nu voor advies bij de Autoriteit Persoonsgegevens. De verwachting is dat dit wetsvoorstel in het tweede kwartaal van 2024 naar uw Kamer verstuurd zal worden.
- Voor het Hit and Run Post (HARP) team, dat zich richt op kortdurende strafrechtelijke onderzoeken in het kader van de bestrijding van uitvoer van synthetische drugs in de post, zullen medewerkers in het eerste kwartaal van 2024 instromen. Het HARP-team is een samenwerkingsverband tussen het Openbaar Ministerie, Politie en Douane en wordt ingericht naar model van de HARC-teams die in Rotterdam en op Schiphol actief zijn.
- De Douane werkt aan een integraal plan van aanpak, dat gebaseerd is op de gemaakte afspraken van de Nederlandse en Belgische overheid met de CEO's van de vijf grootste scheepsrederijen die op Latijns-Amerika varen. In dit kader spreken de betrokken partijen over het uitrusten van hoog-risico containers met SmartSeals en werken zij aan een pilotproject waarin het grootschalige gebruik van SmartSeals en andere trackingtoepassingen binnen de mondiale logistiek wordt getest. Hierbij zullen ook verzenders van goederen worden betrokken. Het plan van aanpak wordt naar verwachting begin 2024 opgeleverd.
- De Douane doet onderzoek naar mogelijkheden van uitwisseling van scanbeelden met landen in Midden- en Zuid-Amerika. Hiertoe is een pilotproject opgestart, in samenwerking met de Belgische Douane. Het doel is om drugs, die bijvoorbeeld vanuit Brazilië in zeecontainers naar Nederland en België worden vervoerd, al in een vroeg stadium te detecteren. Met als doel dat deze nog voor vertrek in Brazilië of direct na aankomst in Nederland of België kunnen worden gestopt. De eerste

scanbeelden vanuit Brazilië zijn ontvangen. Deze beelden worden in eerste instantie gebruikt voor de doorontwikkeling van algoritmen, en later mogelijk ook voor de risicoselectie van containers in de haven van Rotterdam. In de toekomst, naar verwachting in 2024, worden er scananalisten opgeleid en de Douane is voornemens om trainingen voor scananalisten uit Midden en Zuid-Amerika te organiseren in samenwerking met de World Customs Organisation (WCO).

- Op 20 oktober jl. hebben de Staatssecretaris van Toeslagen en Douane en de viceminister van Buitenlandse Zaken van Ecuador een douane-verdrag ondertekend. Na inwerkingtreding van dit verdrag kunnen de douanes van beide landen makkelijker informatie met elkaar delen. Dit kan de samenwerking in het kader van de aanpak van drugssmokkel vergemakkelijken. Bovendien kunnen de landen elkaar bijstaan in douanezaken, bijvoorbeeld als het gaat om training en advies.
- De Douane stelt geld en capaciteit beschikbaar aan het *Container Control Program* van de United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). Binnen dit programma worden douaniers uit Latijns-Amerikaanse landen opgeleid in het uitlezen en interpreteren van scanbeelden. Verwacht wordt dat de eerste trainingen in het eerste kwartaal van 2024 zullen starten.
- De Douane werkt, samen met haar (lokale) ketenpartners, aan de opvolging van de aanbevelingen van de ondermijningsbeelden op de luchthaven Schiphol, de bloemenveilingen en in de havens van Rotterdam, Amsterdam en Vlissingen. Ondermijningsbeelden zijn het resultaat van onderzoeken naar kwetsbaarheden en criminele kansen in een specifiek gebied, bijvoorbeeld een mainport. Aan de hand van de bevindingen worden aanbevelingen geformuleerd voor het mitigeren van risico's. Een voorbeeld is de uitbreiding van het cameratoezicht door de aanleg cameranetwerken in de haven van Vlissingen en in het Noordzeekanaalgebied en een aantal nader te bepalen kleine luchthavens. De Douane werkt hiervoor momenteel, samen met de lokale havenbedrijven en ketenpartners een samenwerkingsconvenant uit naar het model van de haven van Rotterdam. Tegelijkertijd wordt een Europese aanbesteding voorbereid voor de aanschaf van alle benodigde, bekabeling, hard- en software in het Noordzeekanaalgebied. Hiervoor is een markconsultatie uitgevoerd in samenwerking met Port of Amsterdam.
- Het Team Bijzondere Bijstand van de Douane (TBB Douane) voert regelmatig hoog-risico transport uit van in beslag genomen drugs naar de plaats waar deze worden vernietigd. Gelet op indicaties van dreigingen van criminele organisaties, en de veiligheid van de betrokken medewerkers is besloten het TBB Douane ten behoeve van de uitvoering van hoog-risico drugstransporten mede uit te rusten met semi-automatische schoudervuurwapens. Hierover heb ik uw Kamer bij Kamerbrief van 10 november jl.¹ geïnformeerd.
- In het mondelinge vragenuur van dinsdag 26 september jl. heeft het Kamerlid Helder (BBB) gevraagd waarom de zogenaamde «empty depots», gebieden waar lege containers worden gestald, niet door de Douane worden bewaakt. Het is van belang om op te merken dat de lege containers, die zich op de empty depots bevinden, formeel niet onder het toezicht van de Douane vallen. De containers bevatten immers geen douanegoederen (meer) en bevinden zich daarom in het vrije verkeer van goederen binnen de Europese Unie. Vanwege deze reden kan de Douane niet afdwingen dat de beveiliging van de empty depots wordt versterkt. De fysieke beveiliging van de empty depots, zoals het plaatsen van hekken, valt onder de verantwoordelijkheid van de (private) ondernemingen die eigenaar zijn van de empty depots. De Douane neemt deel aan gesprekken tussen onder meer het havenbe-

¹ Zie Kamerstuk 31 934, nr. 75

drijf, de zeehavenpolitie, gemeente Rotterdam en de empty depots over manieren waarop de beveiliging van empty-depotbedrijven verder kan worden verbeterd.

- Tevens heeft het Kamerlid Helder in het mondelinge vragenuur van 26 september gevraagd naar de inzet van scanners en andere innovatieve technologieën bij de Douane. De Douane zet een breed scala van scanapparatuur in. Kwalitatief goede scanapparatuur is van cruciaal belang voor de controle op goederen en bij het tegenhouden van verdovende middelen in Nederland. De inzet en de kwaliteit van deze apparatuur draagt in belangrijke mate bij aan de drugsvangsten. Tegelijkertijd is het van belang alert te zijn op nieuwe ontwikkelingen, en op de weerbaarheid en veiligheid van systemen. Bij Kamerbrief van 28 september jl.² heb ik uw Kamer hierover geïnformeerd.
- De Douane wil haar risicogerichte toezicht steeds verder innoveren. Sinds 2020 worden drones ingezet voor extra toezicht in de havens van Rotterdam en Vlissingen. Om te voorkomen dat drugssmokkelaars uitwijken naar andere delen van het land, breidt de Douane het toezicht ook in het noorden van het land uit. In november jl. is het droneteam Groningen van start gegaan. De Douane heeft twaalf medewerkers opgeleid tot dronepiloot. Deze dronepiloten zijn in het hele land inzetbaar, maar zullen zich met name richten op de havens in Noord-Nederland en op de Waddeneilanden.
- Verder maakt de Douane gebruik van onderwaterrobots en wordt onderzocht of de Australische aanpak met onderwaterdrones van aanvullende waarde kan zijn bij de inspectie van schepen.
- Om het hoofd te kunnen blijven bieden aan de grote opgave op het gebied van ondermijning onder sterk groeiende goederenvolumes, werkt de Douane aan slimme techniek (algoritmie) om de effectiviteit van de handhaving te vergroten. De Douane ontwikkelt zich naar een organisatie die handhavingsbeslissingen neemt op een transparante wijze, aan de hand van analyses van feitelijke data en met behulp van algoritmen die risico's kunnen voorspellen. Het streven is om data en risicosignalen tussen diverse werkgebieden te kunnen uitwisselen, zoals bij scan en detectie van goederen en bij de verwerking van aangifte data. *Onder G. Waarborgen kader Algoritmegebruik* staat meer informatie over hoe de Douane waarborgen wil scheppen voor het gebruik van algoritmen.

B. Sanctiemaatregelen Rusland en Belarus

Het toezichthouden op de sanctiemaatregelen tegen Rusland en Belarus vraagt ook in 2023 veel inzet van de Douane. De Douane heeft in 2022 in overleg met de opdrachtgevende beleidsdepartementen werkzaamheden geherprioriteerd ten gunste van de sanctiemaatregelen. Ook heeft de Douane financiële middelen gekregen van het Ministerie van Buitenlandse Zaken voor extra medewerkers (94 fte). De eerste medewerkers zijn, na afronding van hun opleiding, in de loop van dit jaar gestart.

Het handhaven van de sanctiemaatregelen door de Douane gebeurt op verschillende manieren. Zo beoordeelt de Douane de in- en uitvoeraan- giften van vracht- en koierszendingen vanuit en naar Rusland en Belarus en controleert de Douane alle zendingen die geraakt worden door de vanwege de sancties ingestelde risicoprofielen. Vanaf 25 februari 2022 tot 25 november jl. zijn door de Douane intern 513 zendingen voorgelegd bij de Centrale Dienst In- en Uitvoer (CDIU) vanwege mogelijke overtreding van de sanctiemaatregelen. Wanneer de CDIU vaststelt dat er sprake is van een vermoedelijke overtreding van de sancties, draagt zij de zaak over aan het Team Precursoren, Strategische goederen en Sanctiewetgeving

² Zie Kamerstuk 31 934, nr. 74

(POSS) van de Douane. Dit team stelt vervolgens nader onderzoek in naar deze zendingen. Daarnaast verricht Team POSS onderzoeken naar signalen die van buiten de Douane komen over sanctieovertredingen en stelt het toezichtonderzoeken in bij bedrijven om na te gaan of de sancties worden nageleefd. Indien er een overtreding wordt geconstateerd, legt Team POSS dit voor aan het OM. Tot nu toe heeft dit in 66 gevallen geleid tot een strafrechtelijk onderzoek, waarbij op verzoek van het OM een proces-verbaal is, dan wel wordt, opgemaakt.

Er staan op dit moment 16 luxe vaartuigen onder toezicht die de huidige sanctiemaatregelen raken. Hiervan zijn tien vaartuigen in aanbouw, een in opslag en vijf in onderhoud. Ten aanzien van drie vaartuigen is een link met een op de Europese sanctielijsten genoemde persoon vastgesteld. Deze zijn dan ook bij het betreffende bedrijf bevroren. Deze vaartuigen hebben een gezamenlijke waarde van ongeveer 36 miljoen euro. Van twee vaartuigen wordt nog onderzocht of zij een link hebben met een op de Europese sanctielijsten genoemde personen. De totale waarde van de 16 vaartuigen schat de Douane bij benadering op 1,056 miljard euro.

Russische auto's vallen onder de sanctiemaatregelen en mogen sinds 7 oktober 2022 niet worden ingevoerd in de EU. Dat geldt zowel voor auto's van Russische oorsprong (makelij) als voor auto's met herkomst Rusland (land van uitvoer). Deze maatregel werd door lidstaten verschillend geïnterpreteerd, en naar aanleiding hiervan heeft de Europese Commissie in het najaar een stevig standpunt ingenomen. De Douane had in eerste instantie alleen een risicoprofiel gezet op auto's met een Russische oorsprong en niet ook op auto's met herkomst Rusland. Op 15 december jl. heeft de Europese Raad het 12e sanctiepakket aangenomen. Daarin is voor bepaalde groepen een uitzondering opgenomen op het verbod op de invoer van Russische auto's. De Douane bekijkt nu in overleg met het Ministerie van Buitenlandse Zaken en het OM wat de implicaties zijn van deze uitzondering, en specifiek voor de hierboven genoemde auto's.

Daarnaast is de Douane alert op het tegengaan van omzeiling van sanctiemaatregelen door het vervoeren van gesanctioneerde goederen naar Rusland via zogenaamde uitwijklanden. Er zijn in het algemeen twee manieren om sanctiemaatregelen te ontwijken: het aangeven van andere goederen in de aangifte ten uitvoer dan dat het daadwerkelijk zijn, of het aangeven van een andere eindbestemming dan de werkelijke eindbestemming Rusland. Op basis van risicoanalyse worden er met behulp van profielen aangiften van goederen gecontroleerd op mogelijke omzeiling van de sanctiemaatregelen. Inmiddels zijn er ruim 22.600 aangiften geraakt door een profiel op een uitwijkland. Hiervan wordt aan de hand van documenten, zoals de factuur, gecontroleerd of de goederen een eindgebruiker in het betreffende land hebben, of dat ze eigenlijk bestemd zijn om naar Rusland vervoerd te worden.

Op Europees niveau werkt de Douane samen met de Europese Commissie en andere lidstaten om signalen die mogelijk op omzeiling wijzen uit te wisselen en te analyseren. Onder andere deze signalen worden gebruikt om de risicoprofielen ten aanzien van omzeiling verder aan te scherpen.

C. Realisatie planningscijfers handavingsniveau's

In de eerste Stand van zakenbrief zijn de definitieve planningscijfers van de handavingsniveau's gedeeld. De onderstaande tabel geeft weer wat er tot en met november 2023 is gerealiseerd.

Tabel 1: planningscijfers handhavingsniveau's 2023 inclusief realisatie t/m november 2023

Handhavingsniveau's 2023	Planning 2023	Realisatie t/m november 2023
Controles vracht, koeriers, postzendingen	549.586	402.378
Gecontroleerde schepen, vliegtuigen en vluchten	11.809	10.277
Controles bagage passagiers	379.450	421.421
Uren toezicht	505.116	391.355
Controles ambulantly binnenland	9.186	6.955
Fiscaal gerichte onderzoeken	3.011	1.766

De werkzaamheden worden niet gelijkmatig over het jaar ingepland. Het is de verwachting dat het merendeel van de afgesproken planningscijfers wordt gerealiseerd binnen de gestelde bandbreedte (95–105%). In een aantal gevallen wordt op basis van risico-afweging prioriteit gegeven aan de uitvoering van andere activiteiten dan initieel gepland. Op dit moment ziet de Douane binnen de handhavingsafspraken met de opdrachtgevers zowel doelstellingen die (ruimschoots) behaald zullen gaan worden, als ook aandachtspunten. Zo ligt het aantal gecontroleerde schepen, vliegtuigen en vluchten (bijvoorbeeld op verdovende middelen) op koers en het aantal passagierscontroles op bagage op zowel de lucht- als zeehavens ruimschoots boven de gemaakte afspraak.

Het aantal controles gelieerd aan algemeen toezicht, met name zichtbaar op vliegvelden en haventerreinen, ligt op dit moment onder de doelstellingen. Ook dit is het gevolg van prioritering van werkzaamheden. De verwachting is dat dit toezicht dit jaar wel binnen de bandbreedte uitkomt door het verhoogde toezicht in de haven van Vlissingen. Specifiek aandachtspunt is ook de administratieve (fiscaal) nacontrole bij bedrijven, na aangifte. Er zijn voldoende controles in behandeling om de doelstelling te halen, maar omdat de doorlooptijd langer is dan verwacht, is niet zeker dat de controles nog dit jaar worden afgerond. Van de fiscaal gerichte onderzoeken bij bedrijven worden de geplande aantallen niet gehaald, doordat de beschikbare capaciteit lager was dan voorzien.

D. Herziening Douanewetboek van Unie

De Europese Commissie heeft op 17 mei 2023 een pakket voorstellen gepubliceerd voor een volledige herziening van de Douane-unie. Het doel hiervan is om de douane-organisaties in de EU beter in staat te stellen om de financiële en niet-financiële belangen van de EU te beschermen. Dit wordt bereikt door douaneprocedures, die de nalevingskosten voor overheden en bedrijven verlagen, te vereenvoudigen en te moderniseren. Het voorstel is bijvoorbeeld om een data-gedreven systematiek van douaneprocessen voor de in- en uitvoer in te voeren. Daarnaast zijn er voorstellen op het gebied van de heffing van invoerrechten bij lage waarde-zendingen (e-commerce) en overtredingen en boetes. Ook is de oprichting van een EU douane-autoriteit voorgesteld. Uw Kamer is geïnformeerd over de inhoud van het voorstel, de appreciatie van het kabinet en het verdere proces bij Kamerbrief van 30 juni 2023³. Onder het Overleg Douane Bedrijfsleven (ODB) is in verband met de herziening van het Douanewetboek van de Unie een werkgroep gestart. Afstemming met het bedrijfsleven is hiermee gedurende het wetgevings-traject geborgd.

³ Zie Kamerstuk 22 112, nr. 3725

E. Nieuwe niet-fiscale taken

De Douane heeft momenteel te maken met 26 uitbreidingen en herzieningen van met name Europese wettelijke regelingen, die ertoe kunnen leiden dat de niet-fiscale taken van de Douane toenemen. Het betreft onder andere regelingen op het gebied van klimaat (Carbon Border Adjustment Mechanism, ontbossing), dwangarbeid, markttoezicht, afval en vuurwapens. De regelingen bevinden zich in verschillende stadia van onderhandeling en daarmee is de impact in veel gevallen nog niet bekend. Per regeling kan de impact beperkt zijn, maar door de stapeling van regelingen wordt de impact alsnog groot.

Per 1 oktober 2023 is de overgangsperiode van het Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM) van kracht geworden. De volledige verordening zal in werking treden per 1 januari 2026. Het CBAM is een Europese verordening voor de correctie aan de grens van de CO₂-uitstoot die is vrijgekomen bij de productie van bepaalde goederen buiten de EU. CBAM wordt geleidelijk ingevoerd. De Douane heeft importeurs van CBAM-goederen (zoals staal, aluminium en kunstmest) per brief geïnformeerd over de rapportageverplichting aan de Europese Commissie en over de verplichting om in de aangifte ten invoer aan te geven dat ze op de hoogte zijn van deze rapportageverplichting. Tevens heeft de Douane eind november een webinar over CBAM georganiseerd in samenwerking met de Nederlandse Emissieautoriteit.

F. Coronabetalingsregeling – Invordering accijnsschulden

Ondernemers konden in verband met de coronacrisis bijzonder uitstel van betaling krijgen, onder meer voor opgebouwde accijnsschulden. De Douane heeft aan 150 ondernemers met accijnsschulden een betalingsregeling van 60 maanden toegekend. Momenteel zijn er nog 90 ondernemers met een betalingsregeling (de totale schuld bedraagt circa 252 miljoen euro). De meeste ondernemers die van deze regeling gebruik maken, betalen hun schulden conform de betalingsregeling af. Circa 30 ondernemers komen hun verplichtingen niet na, ondanks meerdere betalingsherinneringen. Bij deze ondernemers is de dwanginvordering weer opgestart. De Douane zet zich ervoor in dat voorkomen wordt dat bedrijven die in de kern financieel gezond zijn door de herstart van deze invordering omvallen.

G. Waarborgenkader algoritmegebruik

Om de controle van de sterk stijgende aangiftevolumes aan te kunnen en om ondermijning tegen te gaan is de inzet van algoritmen van groot belang. Om de kwaliteit van algoritmen te verhogen en de mogelijke risico's tijdens de inzet ervan in het logistieke goederenproces te mitigeren, wil de Douane waarborgen scheppen. Het waarborgenkader is aan uw Kamer aangeboden bij de eerste Stand van zakenbrief Douane 2023⁴. De Douane is in 2023 gestart met de implementatie van het waarborgenkader voor zowel in gebruik zijnde eenvoudige algoritmen als in ontwikkeling zijnde geavanceerde algoritmen. Hierbij wordt voortgebouwd op het bestaande kwaliteitssysteem van de Douane dat door de jaren heen is ontwikkeld, en relevante Europese- en Rijkskaders op dit gebied (waaronder ook de nog in ontwikkeling zijnde Europese AI verordening).

Met het kwaliteitssysteem heeft de Douane controle op de inzet van algoritmen en kan zij dit ook verantwoorden aan belanghebbenden. Op deze manier kan de Douane de kansen die algoritmen bieden verantwoord blijven benutten.

⁴ Zie Kamerstuk 31 934, nr. 73

Bij de implementatie van het waarborgenkader werkt de Douane toe naar een afronding in 2025 om alle algoritmen conform het waarborgenkader in te regelen. Hier is extra capaciteit op ingezet en op dit moment werkt de Douane aan onder meer een inventarisatie van de benodigde documentatie die volgens het waarborgenkader aanwezig dient te zijn. Het streven is om ook het algoritmeregister van het Ministerie van Binnenlandse Zaken in 2025 gevuld te hebben met minimaal de verplichte algoritmes. Hiervoor is, op basis van de kaders vanuit het Ministerie van Binnenlandse Zaken, een beleidskader voor de Douane opgesteld. Ook heeft er een inventarisatie plaatsgevonden en zal er nog voor het einde van dit jaar een pilot worden uitgevoerd om een eerste algoritme te publiceren in het landelijk algoritmeregister.

H. Verbetermaatregelen Wet politiegegevens

In de vorige Stand van zakenbrief is aangegeven dat de Douane werkt aan het uitvoeren van de acties uit het verbeterrapport, dat is opgesteld om te voldoen aan de Wet politiegegevens (Wpg). Zo heeft de Douane risicoanalyses opgesteld en is het interne en externe toezicht op de naleving van de Wpg ingericht. Over het algemeen verloopt de uitvoering van het verbeterrapport volgens planning. De Douane ziet wel enige vertraging in de aanpassing van de douanesystemen, waar Wpg-informatie wordt opgeslagen. Het aantal aan te passen systemen en de verder uitgewerkte specificaties maken dat de uit te voeren werkzaamheden meer capaciteit vragen dan initieel is ingeschat.

In de afgelopen periode is gewerkt aan het kwaliteitshandboek Wpg. In het kwaliteitshandboek worden alle eisen vanuit de Wpg vertaald naar hoe de Douane hiermee omgaat. Onderwerpen die daarin bijvoorbeeld zijn opgenomen zijn de werkwijze bij soorten van betrokkenen, bij het eventuele gebruik van bijzondere persoonsgegevens, het uitsluiten van geautomatiseerde besluitvorming, en de toepassing van noodzakelijkheid, rechtmatigheid, juistheid en volledigheid bij de verwerking van politiegegevens. Op dit moment voert de Auditdienst Rijk (ADR) bij de Douane een hercontrole uit op de voortgang van de aanbevelingen uit het verbeterrapport. De hercontrole ziet op de voortgang op de activiteiten die de Douane voor het tweede en derde kwartaal heeft benoemd. De ADR kijkt bij deze hercontrole niet naar de voortgang op het gebied van logging en monitoring van de douanesystemen in het derde kwartaal. Het is de verwachting dat deze aanpassingen aan de systemen eind 2024 zijn afgerond.

I. IT voor implementatie van het Douanewetboek van de Unie (DWU)

De aanpassingen in de processen en IT voor het Douanewetboek van de Unie (DWU) moeten eind 2025 geïmplementeerd zijn. In Nederland zijn dit jaar twee mijlpalen bereikt. In de vorige Stand van zakenbrief werd al melding gemaakt van de ingebruikname van de nieuwe IT-systemen voor de processen Uitvoer en Uitgaan. Vervolgens is een volgende stap gezet voor «ICS2». Dat is het geautomatiseerde proces van Binnenbrengen, dat geldt voor de hele EU. Dit proces bewaakt de veiligheid van de buitengrens. De kwaliteit van de data wordt verhoogd, zodat vooraf een betere risicoanalyse kan worden gemaakt. Per 1 juli 2023 is dit systeem opgesteld voor de luchtvaart. Hiermee levert Nederland een belangrijke bijdrage aan de realisatie van de DWU-aanpassingen voor de douane-unie.

Voor het nieuwe aangiftesysteem voor de Douane, Douaneaangiften Management Systeem (DMS), geldt dat alle vergunninghouders met een zogenaamde IAA-vergunning op 1 januari 2024 op dit systeem moeten zijn aangesloten. Een groot deel is inmiddels aangesloten, dan wel wordt

voor 1 januari 2024 aangesloten. Een aantal vergunninghouders gaat deze deadline echter niet halen. De Douane heeft een maatwerkaanpak ontwikkeld om de betrokken vergunninghouders te begeleiden naar een situatie waarin wel aan de verplichtingen wordt gedaan. De periode waarin meerdere processen naast elkaar operationeel blijven, loopt van januari 2024 tot juli 2024. De vergunninghouders zullen in deze periode (gefaseerd) aansluiten op de datum die is genoemd in het, door de Douane goedgekeurde, plan van aanpak van de vergunninghouder. Voor aangevers zonder vergunning (normale procedure) geldt dat op 1 december 2023 90% van de aangevers is gemigreerd. De aangevers die de deadline van 1 december niet halen, krijgen dezelfde maatwerkaanpak als hierboven is beschreven voor vergunninghouders. Inherent aan de omvang van de veranderingen in het IT landschap is dat de stabiliteit in de eerste fase na implementatie onder druk staat. Inmiddels ziet de Douane dat de nieuwe systemen zich stabiliseren en de omvang van de nieuwe DWU-stromen goed aan kan. In vorige Stand van zakenbrieven heeft de Douane reeds aangegeven dat het DWU veel en complex IT-ontwikkelwerk met zich meebrengt. Hierdoor wordt EU-breed een aantal deadlines in 2023 en 2024 niet gehaald. Andere oorzaken van vertraging zijn de krapte op de arbeidsmarkt en (onverwachte) externe factoren die invloed hebben op de automatisering (bijvoorbeeld de sanctiemaatregelen tegen Rusland en Belarus, die aanpassingen aan de systemen vereisten). In Nederland heeft dit effect op de ontwikkeling van een nieuw systeem voor de behandeling van vervoersaangiften voor goederen die binnen de EU worden vervoerd onder douanetoezicht (NCTS). Dit traject loopt vertraging op. Daarom is door Nederland, in overleg met de Europese Commissie, uitstel (derogatie) van een jaar aangevraagd (tot 1 december 2024).

J. Interne beheersing Grote Geldstroom

De Auditdienst Rijk en de Algemene Rekenkamer hebben over 2022 gerapporteerd dat het beheer van de processen interne beheersing en externe verantwoording onvoldoende is en dit gekwalificeerd als een onvolkomenheid. Het versterken van de interne beheersing van de geldstromen heeft daarom in 2023 en 2024 extra prioriteit en de Douane neemt aanvullende maatregelen en initiatieven om hieraan invulling te geven.

De afgelopen periode heeft de Douane vanuit het primaire proces gewerkt aan het opstellen van een verbeterplan om het beheer te verbeteren. Vanaf half september jl. is gestart met het realiseren van verbeteringen conform het plan. Ook is de Douane gestart met het versterken van het controleproces door de directie Finance & Control van de Douane: het inrichten van de zogenaamde tweede lijn.

De verbetering van de interne beheersing op de Grote Geldstromen moet voor eind 2024 leiden tot een Financieel In Control Statement voor het proces van heffen tot afdragen.

Belangrijkste ontwikkelingen in de uitvoering van het Jaarplan Douane 2023

Het Jaarplan Douane 2023 geeft inzicht in de uitdagingen waar de Douane voor staat en hoe de Douane daar mee omgaat. Hieronder leest u de belangrijkste ontwikkelingen in de uitvoering van dit jaarplan. De overkoepelende ambitie is dat de Douane tot de beste douanediensdiensten ter wereld blijft behoren. Om dit te realiseren is een strategie ontwikkeld waarbij de Douane zich richt op drie concrete doelen. Het eerste doel is één professionele en integere Douane. Dit houdt in dat de Douane

wendbaar en integer wil zijn, met een evenwichtig personeelsbestand. Het tweede doel is het realiseren van slimme handhaving, soepele logistiek. Burgers en bedrijven krijgen een passende mate van toezicht, die past bij hun gedrag. Het derde doel is een data-gedreven Douane organisatie. Hiermee wordt bedoeld dat de Douane handhavingsbeslissingen neemt op een transparante wijze, aan de hand van analyses van feitelijke data en met behulp van algoritmen die risico's kunnen voorspellen.

1. Eén professionele en integere Douane

Vakmanschap behouden en versterken

- De Douane heeft nu en de komende jaren te maken met een forse wervingsinspanning. Door samenloop van factoren is het steeds moeilijker om de bezetting op peil te brengen en te houden en kennis en ervaring te behouden of over te dragen. Zo zijn er meer vacatures door groei van het werkaanbod, zijn vacatures moeilijker vervulbaar als gevolg van de krappere arbeidsmarkt en is de uitstroom van personeel toegenomen. Bij aanvang van dit jaar bedroeg de onderbezetting circa 550 fte. Eind oktober is de onderbezetting afgenomen tot circa 380 fte op een formatie van ongeveer 6.350 fte.
- Voor 2023 is de wervingsbehoefte van de Douane ingeschat op 700 tot 800 posities. Over de eerste acht maanden zijn al ruim 880 vacatures opengesteld. De effecten van deze werving in termen van instroom zullen echter pas op een later moment zichtbaar zijn en zijn afhankelijk van het kunnen aantrekken van voldoende geschikte kandidaten en de mate van interne doorstroom.
- De externe instroom tot en met oktober 2023 bedroeg ruim 610 fte. In dezelfde periode zijn circa 420 fte uitgestroomd door pensioen, Regeling Vervroegde Uittreding of anderszins.
- In februari 2023 is de arbeidsmarktcampagne om het werkgeversmerk van de Douane te versterken van start gegaan. Uit onderzoek blijkt dat de effecten van de campagne positief zijn. In september 2023 is wederom op televisie en sociale media aandacht besteed aan werken bij de Douane. Vanaf het derde kwartaal is ook een doelgroepencampagne gestart, waarbij de focus ligt op het bereiken van potentiële kandidaten voor moeilijk vervulbare functies, zoals IT-specialisten en financials. Tevens is de aangepaste «werkenbij-Douane» website opgeleverd, die in lijn is met de arbeidsmarktstrategie van de Douane.
- Op dit moment werkt de Douane aan de uitvoering van het meerjarige programma Strategische Personeelsopgave. Vanuit dit programma wordt onder andere gewerkt aan verbetering/vernieuwing van de instroomprocessen en de startopleidingen. De Douane zet in op een beweging van periodieke massale werving naar continue werving en van brede en diepe opleidingen naar gedifferentieerde, modulaire opleidingen. Medewerkers zijn daarmee sneller inzetbaar op de nieuwe werkplek. De Douane werkt met proeftuinen om veranderingen in de praktijk te beproeven. Zo is in september een proeftuin gestart voor versnelde verticale doorstroom van medewerkers naar een nieuwe functie binnen het Klantmanagementproces.
- De Douane wil een inclusieve organisatie zijn met divers samengestelde teams, waar medewerkers in een prettige en veilige omgeving kunnen werken. In juli 2023 is het beleidsplan Diversiteit, Gelijkwaardigheid en Inclusie (DGI) 2023 – 2026 vastgesteld.

Integriteit

- De Douane heeft het programma «Verbeteragenda Integriteit «vertrouwd vooruit»» opgesteld, met als doel dat iedereen die bij de Douane werkt optimaal is toegerust om integer te handelen en

maximaal weerbaar is tegen integriteitsrisico's en ongewenste beïnvloeding van buitenaf.

- Per 1 september van dit jaar is Bureau Veiligheid en Integriteit (BV&I) opgericht met als doel de veiligheid en integriteit van de Douane en haar medewerkers te bevorderen en zorg te dragen voor de borging ervan. De opvolging van projecten uit het programma wordt geborgd binnen dit bureau.
- Versterkte screening kan helpen om Douanemedewerkers beter te beschermen. Het streven is dat iedereen die werkzaamheden verricht voor of namens de Douane, altijd gescreend wordt op een manier die qua zwaarte past bij het risicoprofiel van de betreffende functie. Daarbij is het uiteindelijke doel dat douanemedewerkers ook tijdens hun loopbaan meerdere malen worden gescreend (ambitie hierbij is continue screening op de langere termijn). De VOG-P, die per 1 juli 2022 is ingevoerd, is in het tweede kwartaal van dit jaar geëvalueerd. De evaluatie wordt in het vierde kwartaal met de vakbonden besproken. De Douane wil periodieke screening (en de doelgroep hiervoor) uitbreiden. De doelgroep hiervoor dient samen met de vakbonden bepaald te worden.
- De Douane ontwikkelt en implementeert mitigerende maatregelen in de processen, de organisatie en de systemen om integriteitsrisico's te beperken. Deze maatregelen volgen uit de eerder uitgevoerde impactanalyse naar de wenselijke aanpassingen in belangrijke douanesystemen met het oog op integriteit. In het derde kwartaal heeft de Douane gewerkt aan het aanpakken van risico's in het kader van autorisatiebeheer, zoals het inperken van autorisaties. De borging hiervan vindt in het laatste kwartaal van 2023 plaats.
- De Douane ontwikkelt een werkwijze om atypisch gedrag te signaleren door datastromen te monitoren. Dit heeft als doel om in een vroeg stadium eventuele risico's en kwetsbaarheden te herkennen. Door vroegtijdig te signaleren bij potentieel misbruik, is het mogelijk om medewerkers en informatie van de Douane beter te beschermen. Hiervoor is halverwege dit jaar een Proof of Concept afgerond en in het derde kwartaal zijn de voorbereidingen voor een proeftuin gestart. Voor de proeftuin dienen aanpassingen te worden gedaan in de systemen. Zodra deze aanpassingen gereed zijn, kan de proeftuin starten. Aan de hand van de uitkomsten van de proeftuin wordt bepaald of de methodiek breder toegepast kan worden.
- Verder ontwikkelt de Douane een toolkit ontwikkeld om integriteit, omgangsvormen en onderlinge samenwerking bespreekbaar te maken. Met de ontwikkelde training Bescherming tegen benadering wil de Douane medewerkers bewuster maken van de risico's die het werken bij de Douane met zich meebrengt in de vorm van criminele benadering. Deze training is verplicht gesteld voor alle Douaniers. Er wordt een gedragscode specifiek voor de Douane ontwikkeld. Dit is een aanvulling en specificering van de bestaande Gedragscode Rijk van de Belastingdienst en het Ministerie van Financiën. Deze gedragscode wordt halverwege 2024 opgeleverd.

2. Slimme handhaving, soepele logistiek

- De Douane werkt samen met Douanediens ten over de hele wereld. Deze samenwerking draagt bij aan een soepele afwikkeling van handelsstromen en aan een soepele uitwisseling van data voor het toezicht. De afspraken tussen douanediens ten worden veelal vastgelegd in specifieke samenwerkingsovereenkomsten. Er worden gesprekken gevoerd over de tekst van een samenwerkingsovereenkomst met de douanediens ten van Panama, Vietnam en Thailand. Zoals eerder in deze brief gemeld, is in oktober met Ecuador een

verdrag getekend. Met andere landen in Latijns- Amerika worden oriënterende gesprekken gevoerd voor een douaneverdrag.

- Daarnaast draagt de Douane bij aan het versterken van de douane-organisaties op Aruba, Curaçao en St. Maarten met het programma «Versterking Grenstoezicht». Zo hebben in 2023, evenals in 2022, diverse Nederlandse douaniers in het kader van de bilaterale samenwerking diverse missies uitgevoerd op uiteenlopende primaire en ondersteunende douaneprocessen.
- De Douane heeft de dienstverlening in 2023 verder versterkt, in lijn met de in 2022 geactualiseerde visie dienstverlening Douane. Een voorbeeld is het samenvoegen van verschillende telefoniekanalen voor dienstverlening aan burgers en bedrijven in een telefonisch contactcentrum. De afgelopen maanden zijn de telefoniekanalen voor de Douanetelefoon en aangiftebehandeling samengevoegd en is de bereikbaarheid structureel gemonitord. Hieruit blijkt dat de telefonische bereikbaarheid de afgelopen maanden hoog is. In 97% van de gevallen wordt een telefoontje aangenomen binnen 20 seconden. Een ander voorbeeld is het jaarlijkse vragenlijstonderzoek onder bedrijven die te maken hebben met de Douane. Dit onderzoek, genaamd de Douane Monitor, geeft inzicht in de manier waarop bedrijven het handelen door de Douane ervaren en waarderen. De Douane Monitor 2023 is als bijlage toegevoegd aan deze brief. De Douane werkt verder aan de ontwikkeling van de methode van Douane Monitor. Hierbij is onder andere aandacht voor de duidelijkheid van de vraagstelling en vertegenwoordiging van de verschillende typen bedrijven in het onderzoek. Tot slot verkent de Douane op welke manier metingen naar tevredenheid door burgers en bedrijven uitgebreid kunnen worden en hoe de Douane deze signalen gestructureerd kan verzamelen, analyseren en prioriteren.
- In de eerste Stand van zakenbrief is aangegeven dat ik voornemens ben de Algemene douanewet aan te passen. Het doel hiervan is dat in het geval van een onopzettelijk gedane onjuiste of onvolledige douane-aangifte de reguliere navorderingstermijn van drie jaar kan worden toegepast. Deze maatregel is onderdeel van het Belastingplan-pakket 2024. Verwachting is dat deze wijziging per 1 juli 2024 in werking kan treden.
- Onderdeel van het Strategisch Meerjarenplan 2020–2025 is het vernieuwen van de handhaving. Doel is slimme handhaving en soepele logistiek te bevorderen. Daartoe ontwikkelt het programma Gelaagde Handhaving compliance gericht toezicht op bewezen betrouwbare bedrijven en geavanceerd risicobeheer met data-analyse en autodetectie. Voor de bewezen betrouwbare ondernemingen werkt de Douane aan het inrichten van kaders voor steekproeven. Voor andere ondernemingen werkt de Douane aan mogelijkheden voor automatische patroonherkenning en risicoselectie. In 2023 zijn een aantal pilots afgerond die gebruik maken van algoritmen. In deze pilots zijn verschillende randvoorwaarden geïdentificeerd, waaronder testen, beschikbare data en getrainde medewerkers. Deze randvoorwaarden worden momenteel verder beproefd. Voor de langere termijn heeft de Douane de wens om proportioneel toezicht in te richten door data van derden te benutten in de werkprocessen. Hiertoe is in 2023 een procesbeschrijver aangesteld om een gehele productieketen in kaart te brengen.

3. Data-gedreven organisatie

De Douane ontwikkelt zich naar een data-gedreven organisatie. Dat wil zeggen: een organisatie die handhavingsbeslissingen neemt op een transparante wijze, aan de hand van analyses van feitelijke data en met

behulp van algoritmen die risico's kunnen voorspellen. Dit is cruciaal voor het uitvoeren van de douanetaken.

- Om zich verder te ontwikkelen naar een datagedreven organisatie, voert de Douane het programma Verbeteren Informatiepositie Douane uit. Het doel hiervan is dat interne en externe data straks eenvoudig, eenduidig en in samenhang kan worden ontsloten. Er wordt een breed dataplatform ingericht, waarop de Douane data veilig (conform privacywetgeving) kan ontsluiten, verzamelen en analyseren en vervolgens kan opwerken tot rapportages en dashboards. Door toepassing van algoritmen kan de Douane een kwaliteitsslag maken met de risicobeheersing. De inrichting van het dataplatform staat met een koppeling (veilig en robuust) tussen de Belastingdienst-omgeving, waar de data wordt vastgelegd in de operationele systemen (onder andere aangiftesystemen), en de cloud-omgeving (het rijksbrede cloudbeleid is uitgangspunt voor de inrichting), waarin de data wordt geanalyseerd. Afgelopen jaar is de overgang naar het nieuwe dataplatform gestart en zijn onder andere de interne structuur van het dataplatform en de modellen voor uitlevering van informatieproducten vormgegeven. Onder andere doordat later begonnen kon worden met de opbouw van het dataplatform, is het de verwachting de migratie eind 2024 af te ronden. Dit is ook aanleiding om de aanpak en planning van de migratie tegen het licht te houden en mogelijk bij te stellen.
- Het programma Digitale Snelweg Douane heeft als doel om de informatievoorziening van de Douane geschikt te maken voor de groei van de aangiftesystemen. In het eerste spoor Performance test de Douane op dit moment het aangiftesysteem DMS. Verder wordt de inbedding in de reguliere werkwijze van het testproces uitgevoerd. Dit spoor wordt volgens planning eind 2023 afgerond.
- Het Adviescollege ICT-toetsing heeft Douane aanbevolen om de mogelijkheden van een alternatief systeemplatform voor (delen van) het Douane-applicatielandschap te onderzoeken. In het tweede spoor Innovatie is om deze reden containerisatie opgepakt. Containerisatie is een nieuwe technologie om applicaties te bouwen, te testen en in gebruik te nemen. Tevens maakt containerisatie het mogelijk om applicaties op verschillende technische platformen te draaien. In 2023 heeft de Douane voor containerisatie drie innovatieve beproevingen, twee Proofs of Concept en een Pilot in productie, uitgevoerd. De resultaten van deze beproevingen zijn positief. In het laatste kwartaal van 2023 gaat de Douane een derde Proof of Concept gericht op continuïteit uitvoeren.
- De Douane werkt aan het op orde brengen van de informatiehuishouding en -voorziening, onder meer in het programma Douane Informatie op Orde (hierna: DIOO). Het programma DIOO werkt op basis van een actieplan en de bijbehorende roadmap aan een veelheid van projecten. Het is de planning om het programma in 2024 over te dragen en te borgen in de staande organisatie.
- Naar aanleiding van berichtgeving in het nieuws over het openbaar gemaakte rapport over de fit/gap analyse Archiefwet, bent u per Kamerbrief⁵ geïnformeerd over de ontwikkelingen. Dit najaar heeft de Douane de analyse en aanpak gepresenteerd van de opvolging van de Archiefwet. In 2024 ligt de nadruk op het realiseren van de bijbehorende projecten.

4. Traditionele Eigen Middelen

Uw Kamer is in de Stand van zakenbrieven van de Douane steeds geïnformeerd over de actuele ontwikkelingen op de omvangrijke dossiers die onder voorbehoud ter beschikking zijn gesteld aan de EU. Die

⁵ Zie Kamerstuk 29 362, nr. 327

afdrachten onder voorbehoud zijn gedaan voor gevallen waarvoor de verschuldigdheid aan de EU ter discussie staat. Hiermee stopt de verdere oploop van vertragingsrente en start de zogenaamde constructieve dialoog met de Commissie. Voor de grootste dossiers, die ook in de eerste Stand van zakenbrief 2023 zijn genoemd, is de stand van zaken als volgt.

Zonnepanelen

Nederland heeft in 2020 € 634,1 miljoen onder voorbehoud afgedragen aan de EU vanwege een geschil over de verschuldigdheid van antidumping- en compenserende rechten bij de invoer van zonnepanelen verzonden uit Maleisië en Taiwan. De constructieve dialoog met de Commissie over dit dossier vordert. Over de juridische interpretatie van de onderliggende verordeningen is geen overeenstemming. De besprekingen concentreren zich in deze fase op het in beeld brengen van de daadwerkelijke impact die het interpretatieverschil op de ontvangst van TEM heeft gehad.

Onderwaardering textiel en schoenen

Nederland heeft in 2021 € 148,3 miljoen onder voorbehoud afgedragen aan de EU. Dit was het bedrag waarvan de Commissie aangaf te vermoeden dat het onterecht niet was geïnd en afgedragen door ingevoerde textiel en schoenen met een te laag aangegeven waarde. De Commissie heeft Nederland op 27 april jl. medegedeeld dat Nederland hiervan € 83,8 miljoen terugkrijgt, omdat de periode waarover de Commissie de TEM-verliezen berekent met bijna drie jaar wordt ingekort. Het onder voorbehoud betaalde bedrag betreft nu dus nog € 64,5 miljoen. Nederland heeft in oktober jl. informatie aan de Commissie gestuurd over de legitieme invoer van geringe waarde, omdat de Commissie hiervoor ook wil corrigeren en het bedrag van € 64,5 miljoen mogelijk nog verder omlaag kan. Het oordeel van de Commissie over deze data is nog niet ontvangen.

Voortvarendheid

In een inspectierapport over de TEM-boekhouding van juni 2021 verzocht de Commissie om een nabetaling van TEM naar aanleiding van een analyse van een aantal invoerdossiers. Het gaat hierbij in het bijzonder om gevallen waarbij de Douane na het verkrijgen van bepaalde (fraude-)signalen aangiftes heeft gecorrigeerd en naheffingen heeft opgelegd bij de verantwoordelijke bedrijven. Vervolgens hebben deze bedrijven de douaneschuld niet betaald en is het tot op heden niet gelukt de bedragen te innen. De Commissie stelt dat Nederland, door niet voortvarend genoeg te handelen, de financiële belangen van de EU onvoldoende heeft beschermd en daarom zelf verantwoordelijk is voor de niet-geïnde bedragen. Het kabinet heeft hiervoor in december 2021 € 87,6 miljoen netto onder voorbehoud afgedragen en in juli 2022 € 61,0 miljoen netto. In november is € 8,6 miljoen terugontvangen. Voor de overige gevallen loopt de constructieve dialoog nog om helderheid te krijgen over de verschuldigdheid.

Daarnaast vordert de Douane met het opschonen van de b-boekhouding. Dit betreft vorderingen die vermoedelijk oninbaar zijn en die om die reden nog niet zijn afgedragen aan de EU. Het opschonen is een continu proces. Naar aanleiding van de uitgevoerde analyses is dit jaar netto € 24,9 miljoen onder voorbehoud afgedragen.

Tot slot

Deze Stand van zakenbrief geeft de belangrijkste ontwikkelingen weer in de tweede helft van 2023. Naast deze ontwikkelingen continueert de Douane de inzet op haar abc-doelen: afdracht, beschermen, en concurrentiepositie. Hoe de Douane dit in 2024 vormgeeft, leest u in het Jaarplan Douane 2024⁶, dat onlangs aan uw Kamer is aangeboden.

De Staatssecretaris van Financiën,
A. de Vries

⁶ Zie Kamerstuk 31 934, nr. 76